

Slachta Margit, az Igaz Ember

In: Balogh Margit. Slachta Margit. In: Rubicon =
http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/slachta_margit

Amikor a magyar közvélemény eltúrte, befogadta az antiszemitizmust, ő elutasította azt. Az első pillanattól. Nem találni olyan írását, amelyben nyoma lenne ember és ember közötti hátrányos különbségtételnek. Több testvér visszaemlékezése szerint Slachta Margitot felháborította a keresztények árjaként való meghatározása. Ezért turáni fajnak hívta magunkat, és ezzel szembeállította a zsidókat mint zsidó fajt. S többször is emlegette: tanulni lehet a zsidóktól, mert az életrevalóság jellemzi őket, hiszen mindig üldözték őket.

Slachta nem állt meg a cikkek és szónoklatok határán, cselekedett is. Felmérte az emberi felelősség mértékét, s ahogy közeledett a hitlerizmus, úgy vált Slachta elméleti elhatárolódása gyakorlati cselekvéssé. Nemcsak szóban határolta el magát a zsidótörvényektől, hanem cselekedett is. Számtalan petíciót, fölriratot, közbenjárást írt és terjesztett a hatóságok elé. 1940. november 8-án a Keresztény Női Tábor nevében beadványt írt a munkaszolgálatosok érdekében. 1941 telén a körösmezei deportálás ellen tiltakozott. A magyar állampolgárságú zsidók a német megszállásig viszonylag biztonságban éltek, de a nem magyar állampolgárságú zsidók sorsa tragikussá vált. (1941 nyarán a magyar kormányzati szervek több mint húszezer, Magyarországon menedéket talált lengyel, román vagy csehszlovák állampolgárságú zsidót adtak át a németeknek, akik Kelet-Lengyelországba (Kamenyec-Podolszkba) hurcolták a szerencsétleneket, és ott lemészárolták őket.)]

A hírhedt három zsidótörvény közül az első kettőt a főpapok is elfogadták. Természetesen akadtak olyanok, akik a kérdés erkölcsi és emberi oldalát mérlegelték, és a történelmi felelősség súlyát is megérezték, de ezzel együtt az egyházi vezetők magatartása előkészítette az erkölcsi lazulást, és felszabadította a keresztény állampolgárok lelkiismeretét az ellenállás kötelessége alól. Csak 1940-től vállalkoztak erélyesebb fellépésre, de nem a zsidóság, hanem a kereszténységre áttért, viszont a 2. zsidótörvény értelmében mégis zsidónak minősülő hívek érdekében. A katolikus konvertiták 1939-ben, a protestánsok 1941-ben alakították meg érdekvédelmi szervüket, a Magyar Szent Kereszt Egyesületet, illetve a Jó Pásztor Bizottságot. A Szent Keresztnek társelnöke lett Slachta Margit.

A Prímási Levéltár őrzi azt a beadványt, amelyet a Szociális Testvérek Társasága Serédi Jusztinián hercegprímáshoz írt 1941. július 8-án (tehát még a harmadik zsidótörvény augusztus 8-iki életbe lépése előtt). Kérésük, hogy „...a magyar konvertita (zsidó vallásból megtért) szerzetesnők az egymás után létesülő ún. zsidótörvényekben megkapják ugyanazt a mentesítést, amelyet a hasonló eredetű főtisztelendő papság nyert. Egyházunk tanítása alapján nem azonosíthatjuk magunkat azzal a felfogással, amellyel a jelenlegi magyar törvényhozás a zsidóság visszaszorításának ügyét intézte, még kevésbé azzal, amely a keresztység szentségét semmibe véve, katolikusokat minősít át bizonyos vonatkozásokban zsidónak, de legkevésbé fogadhatjuk el a törvénynek azon hiányosságát, melynél fogva azok, akik életüket teljesen az

Egyház és lelkek szolgálatába állítják be, zsidóknak minősíttessenek.” A kérvényt Slachta Margit, Palágyi Natália, Rónai Paula, Veress Marianne, Tóth Etelka, Bokor Erzsébet, Molnár Klementina, Rónai Petra, Wittinghoff Ágnes, Ikrich Augusztá, Partuska (?) Eszter, Veress Judit írták alá.

A Magyar Szent Kereszt Egyesülethez 1942 tavaszán futottak be az első hírek a szlovákiai deportálásokról. Slachta Margit tisztelgett Farkas Edit ravatalánál, majd elutazott Szlovákiába, hogy személyesen győződjön meg a történésekről. A látottak újabb cselekvésre ösztönözték. Előbb a magyar állam illetékeseihez fordult. Eredménytelenül. S hasonlóan végződött próbálkozása az egyházi fórumoknál.

„Szlovákia minden átadott zsidó-személy után ötszáz márkát, azaz 6000 szlovák koronát fizet az őket átvevő németeknek. A város képe [Pozsony] ezen körülmények közt - lehet mondani - pokol. Ezen pokolnak egyik kitevője az a körülmény, hogy mialatt a zsidó embertömegek jogfosztottan mindennek ki vannak szolgáltatva, és kétségbeesetten küzdenek, azalatt a keresztények tódulnak a templomokba, de nem nyújtanak védelmet a szerencsétlen kiszolgáltatottaknak, és buzgón szívják magukba a gyűlöletnek mérgét, melyet egy rendszeres és átgondolt propaganda maximális módon injekcióz beléjük... Egészen felszántott lélekkel jöttem haza, szinte gyötör a lelkiismeret, hogy bűnrészes vagyok, amikor nem próbálok meg mindent, hogy ezt a romlást és is segítsen megakadályozni... Azért akarok könyörögni, hogy kegyeskedjék a magyar püspöki kar tagjait annak megnyerni, hogy mint ilyen lépjenek akcióba ezen satanizmus ellen.”

Senki nem akarta beleártani magát „másik ország belügyeibe”... 1943. február 8-án Szlovákia bejelentette a teljes zsidótlanítást, azaz a maradék, mintegy 20 ezer ember deportálását. Slachta nem nyugodhatott: Rómába utazott, hogy XII. Pius pápát személyesen sürgesse cselekvésre. Bátorította őt XII. Pius pápa 1942. évi karácsonyi rádióbeszéde, amelyben a pápa ünnepélyesen hitet tett az emberi személy méltósága mellett, felsorolta azokat az alapvető emberi jogokat, amelyek nemre, fajra és vallásra való tekintet nélkül mindenkit megilletnek, s ekkor beszélt először nyilvánosság előtt az ártatlanul legyilkolt százazrekről is. 1943. március 11-ére sikerült kieszközölnie a pápai kihallgatást. Ennek eredményeként XII. Pius rövid úton utasította a hét szlovákiai püspököt, hogy személyesen menjenek el tiltakozni mind az államelnökhöz, mind a miniszterekhez. Azonkívül elrendelte, hogy Szlovákia összes templomában tiltakozó pásztorlevelet olvassanak fel. Mindezek eredményeként a deportálás elmaradt. Kedves Olvasó! Ne higgye, hogy csak azért, mert valaki hívő keresztény, oly könnyű besétálni a Vatikánba, s bekopogtatni a pápához. Nem! Ehhez kellett Slachta makacssága, hite, elszántsága, kitartása.

Itthon sokakra gyakorolt nagy hatást A Lélek Szavában 1943. január 6-án megjelent szívemarkoló, háborzongatóan szép Újévi levele a munkaszolgálatosokról: „Kedves Nővérem! Neked írok, aki könnyesen és gondterhelten állsz az újév küszöbén, és nincs pillanatod, amikor ne gondolnál bevonult atyádra, férjedre, fiaidra... Akarsz a veszedelmek közepette szeretteidnek kettőzött isteni segítséget? Fogadd szívedbe a mások sorsát, különösen azokét, akiket így szívedbe fogadnod nehéz. Egy haragosodét, valakiét, aki megbántott... FOGADJ SZÍVEDRE EGY MUNKATÁBOROST, AKIT A KORSZELLEM KIZÁR A TESTVÉR-KÖZÖSSÉGBŐL. MERD ezekben a halálosan komoly időkben

szívedből kiűzni a közönyt, a szeretetlenséget, a gyűlöletet, – merd bent, a szíved legmélyén testvérednek elismerni azt a másik anyát és fiát, merd befogadni fájdalmát és hordani segíteni keresztjét.” Emiatt Endre László, Pest vármegye alispánja a törvényhatóság február 7-iki közgyűlésén elítélte, ám erre Slachta a Nemzeti Újságban közzétett nyílt levéllel válaszolt, kiállva a munkaszolgálatosok mellett.

Keresztény hite, humánuma életveszélyt is vállaló embermentő munkára sarkallta. E munkában mindenkivel, aki csak vállalta, cimborált. Például a szociáldemokrata Karig Sára biankó keresztleveleket nyomtatott, pecsétet készített Slachtának, aki hamis igazolványokat és igazolásokat gyártott. A testvérek Thököly úti rendházában zsidókat bújtatott, köztük Heltai Jenő író, Radnóti Miklósné, a halálmenetben elpusztított költő feleségét, Rusznyák Istvánt, a Magyar Tudományos Akadémia későbbi elnökét, a 84 éves Márkus Emília színésznőt és férjét, Párdányi Oszkárt, Vágvölgyi Tibor szociáldemokratát, Vilt Tibor szobrászművészt.

1945-ben már a néhány hónapja még őt is kereső nyilason próbált enyhíteni. (Ugyanis tanúnak jelentkezett a népbíróság által később halálra ítélt és kivégzett Koltai-Kunditz nevezetű nyilas tárgyalására, és ott elmondta, hogy a vádlott 1944-ben razziát tartott a Thököly úti rendházban, a bújtatottakat akár el is hurcolhatta volna, de nem tette, s végül csak annyit kért, hogy Slachta hagyjon fel a zsidók rejtegetésével. E mentőtanúskodás – s ráadásul még uzsonnát is vitt a vádlottnak – hosszú időre adott muníciót a rajta élcelődőknek.) Tette mindezt nem politikai meggyőződésből, hanem a krisztusi szeretet jegyében, mert senkiben nem a világnézetet, hanem a segítségre szoruló embert látta.

Slachta nem magányos embermentő volt, mellette álltak a társaság fogadalmas testvérei. A testvérek lelki nevelése tartalmazta az áldozatvállalást, de azt is, hogy túl nehezet kívánni nem lehet az engedelmesség terhe alatt. Tehát az embermentésre senkit nem kötelezett, mindenki szabad akaratából eldönthette: vállalja-e az életveszélyt. És a testvérek vállalták... Egyikőjük az életét is adta: Salkaházi Sárát a vele együtt elhurcolt Barnovits Vilma hitoktatóval és négy menekítettjével a nyilasok 1944. december 27-én belelőtték a Dunába.